

KATARZYNA PIASECKA
Uniwersytet Opolski

Skala i struktura inwestycji zagranicznych w polskim przemyśle

Brak dostatecznego kapitału krajowego w okresie transformacji sprawił, iż inwestycje zagraniczne stały się niezbędnym źródłem zasilania procesów rozwojowych kraju. Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 14 czerwca 1991 roku o spółkach z udziałem zagranicznym rozpoczął się stały dopływ do Polski kapitału zagranicznego w postaci inwestycji bezpośrednich (tab. 1).

Tabela 1. Całkowita wartość inwestycji zagranicznych poczynionych w Polsce w latach 1991–1997

Lp.	Rok	Kwota zainwestowana (mln USD) narastająco	Dynamika Rok poprz. = 100
1.	1991	470,0	.
2.	1992	1400,0	297
3.	1993	3000,0	214
4.	1994	4321,0	144
5.	1995	6832,2	158
6.	1996	12027,0	176
7.	1997	20587,7	171

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *The List of Major Foreign Investors in Poland, 31 December 1997*, PAIZ, Warszawa 1998

Z ogólnej sumy 20,6 mld USD nakładów aż 85% stanowiły inwestycje duże, o wartości jednostkowej przekraczającej 1 mln USD. Inwestycje tego rodzaju pozostają w szczegółowej ewidencji i nadzorze Polskiej Agencji Inwestycji Zagranicznych. Pozostałe 15% to inwestycje o mniejszej jednostkowej wartości, których łączna wielkość według szacunków PAIZ-u określana jest na około 2,9 mld USD (tab. 2).

W miarę upływu lat wartość inwestycji zagranicznych systematycznie rośnie, szczególnie intensywnie w latach 1995–1997. Tendencję wzrostową wykazuje również liczba inwestorów. W grudniu 1995 roku działało w Polsce 362 inwestorów zagranicznych, w grudniu 1996 roku – 492, a w końcu 1997 roku – 585 inwestorów z 30 państw. Wśród nich największą grupę stanowili inwestorzy z Niemiec – 134 (22%), następnie kolejno z USA – 91, Francji – 51, Włoch – 44. Najmniejszą grupę, po 1 in-

westorze, tworzą: Rosja, Singapur, Chiny, Słowenia, Chorwacja, Hiszpania, Czechy i RPA.

Tabela 2. Nakłady na wielkie i pozostałe inwestycje zagraniczne w Polsce w latach 1991–1997

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota zainwestowana wg stanu na 30.12.1997		Założenia mln USD
		Mln USD	Udział %	
1.	Ogólna suma inwestycji zagranicznych powyżej 1 mln USD	17707,4	85,0	10777,1
2.	Szacunkowa suma inwestycji zagranicznych poniżej 1 mln USD	2882,3	15,0	
3.	Ogólna suma	20587,7	100,0	10777,1

Źródło: jak w tabeli 1

Według wartości zainwestowanego kapitału pierwszą pozycję na liście największych inwestorów zagranicznych w Polsce opublikowanej przez PAIZ zajmują Stany Zjednoczone Ameryki Północnej. Do 1997 r. USA zainwestowały w naszym kraju 3981,8 mln USD, co stanowiło 22,5% ogólnej wartości inwestycji zagranicznych. Na drugim miejscu znajdują się niemieccy inwestorzy (2 104,9 mln USD), a na trzecim instytucje międzynarodowe (1654,0 mln USD) jak np.: szwedzko-szwajcarskie ABB czy brytyjsko-duński Unilever. Końcową pozycję zajmowały: Luxemburg, Czechy, Grecja, Hiszpania, Słowenia. Kraje te zainwestowały odpowiednio 2,3 mln USD; 2,5 mln USD, 3,6 mln USD, 5 mln USD, 6 mln USD. Analiza danych potwierdza fakt dużej koncentracji źródeł pochodzenia kapitału.

Według stanu na grudzień 1997 roku 69% kapitału pochodziło z 5 państw: USA, Niemiec, Włoch, Francji i Holandii. Państwa Unii Europejskiej zainwestowały w Polsce łącznie 9561,3 mln USD, co stanowi 54% wszystkich inwestycji. W tym samym czasie azjatyccy inwestorzy zainwestowali tylko 1185,3 mln USD (6,7%). Wzrastająca wartość inwestycji w 1997 roku była rezultatem zarówno inwestycji firm już obecnych na rynku polskim, jak i tych, które na nim się dopiero pojawiły.

Najwięcej kapitału zagranicznego ulokowane zostało w działalności produkcyjnej – 11042 mln USD, co stanowi około 62,4% ogółu kapitału (tab. 3).

Największą popularnością wśród inwestorów zagranicznych cieszy się dział przemysłu: “produkcja wyrobów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych” (3276,9 mln USD). Wiąże się to z tym, iż produkcja ta jest rentowna, ma zapewnione rynki zbytu oraz nie wymaga zbyt wysokich nakładów inwestycyjnych. Największym inwestorem jest koncern PepsiCo (412 mln USD), co dało mu piątą pozycję na liście największych inwestorów zagranicznych w Polsce. Jednocześnie do roku 2000 PepsiCo planuje dalsze inwestycje w Polsce o wartości 380 mln USD. Do najważniejszych przyszłych inwestycji należy zaliczyć wykup udziałów w Zakładach w Pniewach produkujących Pepsi i w zakładach produkujących słone przekąski Frito-Lay w Grodzisku Mazowieckim.

Inwestycje amerykańskiego koncernu Philip Morris, inwestora strategicznego w Zakładach Przemysłu Tytoniowego S.A. w Krakowie, osiągnęły w roku 1997 poziom 282 mln USD. W 1996 roku Philip Morris zapłacił 227 mln USD za 33% akcji tego przedsiębiorstwa (z opcją na zakup dalszych 32% po zrealizowaniu warunków umowy).

Tabela 3. Wartość inwestycji zagranicznych w sekcjach i działach przemysłu

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota zainwestowana wg stanu na 30.12.97 mln USD	Założenia nowych inwestycji mln USD
1.	Górnictwo i kopalnictwo	16,2	0,0
2.	Działalność produkcyjna, w tym:	11042,0	5782,6
2.1.	Produkcja wyr. spożywczych, napojów i wyr. tytoniowych	3276,9	1109,40
2.2.	Produkcja pojazdów mechanicznych	2510,5	1969,50
2.3.	Produkcja celulozowo-papiernicza, działalność wydawnicza i poligraficzna	1158,4	293,30
2.4.	Produkcja chemikaliów i wyr. chemicznych	1087,4	518,0
2.5.	Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	971,4	864,50
2.6.	Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej i wyrobów optycznych	664,4	260,8
2.7.	Produkcja metali i wyrobów z metali	375,3	184,3
3.	Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	96,5	1040,0

Źródło: jak w tabeli 1

Wartość inwestycji australijskiej firmy Coca-Cola Amantil sięga według stanu na koniec 1997 roku 285 mln USD. W ostatnim okresie przejęła ona większość polskich rozlewni od Coca-Cola Company Export Corporation, norweskiej firmy Ringnes i austriackiej Brau AG. Wykaz głównych inwestorów, którzy ulokowali swój kapitał w produkcję

wyrobów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych zawiera tab. 4.

W dziale przemysłu "produkcja pojazdów mechanicznych" zainwestowano 2510,5 mln USD. Największym inwestorem zagranicznym zarówno w przemyśle motoryzacyjnym, jak i w ogóle w Polsce do 1997 roku był włoski koncern Fiat, który zainwestował 1141,9 mln USD w trzech spółkach: Fiat Auto Poland S.A., Magneti Marelli Poland S.A.

i Teksid Poland S.A. Inwestycje te polegały na wniesieniu do wymienionych spółek kapitału w wysokości 280,1 mln USD (w tym 261,5 mln USD stanowi kapitał wniesiony do Fiat Auto Poland S.A.) i spłaceniu do końca 1997 roku długu w wysokości 569 mln USD.

Na drugim miejscu pod względem wielkości zaangażowanego kapitału jest południowokoreański koncern Daewoo, który łącznie zainwestował w Polsce 1011,3 mln USD – głównie w produkcję i montaż samochodów (Daewoo FSO w Warszawie, Daewoo Motor Poland w Lublinie). Największy koncern przemysłowy świata General Motors z USA zainwestował dopiero w 1998 roku w Gliwicach w uruchomienie fabryki produkującej Opla około 600 mln DM (około 300 mln USD). Zgodnie z porozumieniem z rządem RP przez następne dwa lata trwać będzie rozbudowa fabryki. Wówczas

wartość inwestycji przekroczy 900 mln DM (około 450 mln USD). Powstała nowa fabryka Opla jest jedną z największych inwestycji w Polsce w latach 90. (tab. 5).

W dziale "produkcja celulozowo-papiernicza, działalność wydawnicza i poligraficzna" zainwestowano 1158,4 mln USD. Amerykańska firma IPC zainwestowała w Polsce 370 mln USD. Od 1992 roku jest ona właścicielem Zakładów Celulozowo-Papierniczych S.A. w Kwidzynie. Posiada również 35% akcji Zakładów Papierniczych w Kluczach koło Olkusza oraz udziały Impap Sp. z o.o. Dzięki poczynionym przez IPC inwestycjom firma International Paper Kwidzyń stała się największym polskim producentem celulozy bielonej i białych papierów (tab. 6).

Tabela 4. Wykaz głównych inwestorów zagranicznych angażujących środki w dziale przemysłu: "produkcja wyrobów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych" do końca 1997 r.

Lp.	Inwestor	Kwota zainwestowana mln USD	Założenia mln USD	Rodzaj produkcji	Przejęte przedsiębiorstwa
1.	PepsiCo (USA)	412,0	380,0	prod. napojów	Zakłady w Pniewach, zakłady Frito-Lay w Grodzisku Mazowieckim, Wedel S.A.
2.	Coca-Cola Amatil (Australia)	285,0	0,0	prod. napojów	Gdynia, Radzymin, Warszawa, Niepołomice, Śr. Śląska, Lubin, Łódź
3.	Philip Morris (USA)	282,0	90,0	prod. wyr. tytoniowych	Zakłady Przemysłu Tytoniowego S.A. w Krakowie
4.	Nestle (Szwajcaria)	248,0	0,0	prod. wyr. spożywczych	udziały w : Goplana S.A., Winiary S.A., Nestle Sp. z o.o., Toruń Pacyfik CPP Sp. z o.o., Nałęczowianka Sp. z o.o.
5.	Cadbury's Schweppes (W. Brytania)	50,0	0,0	prod. wyrobów cukierniczych	Cadbury's Polska Sp. z o.o. we Wrocławiu
6.	Bestfoods (USA)	30,0	18,0	prod. koncentratów	99,9% udziałów w Amino Sp. z o.o. w Poznaniu
7.	Gerber (USA)	30,0	0,0	przeróbka żywności	Alima Rzeszów
8.	E.B.S. Montedison (Włochy)	30,0	58,0	prod. wyrobów tłuszczowych	Zakłady Tłuszczowe Kruszwica
9.	Mc Vitie's Group United Biscuits (W. Brytania)	16,0	14,0	prod. wyrobów cukierniczych	99,7% udziałów w zakładach Przemysłu Cukierniczego SAN Sp. z o.o. w Jarosławiu
10.	Intersnack Knabber Gebaack GmbH & Co.K.G. (Niemcy)	15,0	15,0	prod. przekąsek	Chio Lilly Snack Foods Ltd. Sp. z o.o. w Warszawie, fabryka chrupek w Nysie
11.	Alpa (Austria)	16,0	0,0	prod. napojów	Alpa Sp. z o.o. w Żywcu
12.	Dr Oethker (Niemcy)	12,0	0,0	prod. koncentratów	Dr Oethker Środki Odżywcze Gdańsk Oliwa Sp. z o.o.
13.	Orkla Foods A.S. (Norwegia)	11,8	0,0	przeróbka żywności	65% udziałów Kotlin Sp. z o.o.
14.	Kruger GmbH (Niemcy)	11,2	0,0	prod. koncentratów	Kruger Polska Sp. z o.o.
15.	Barilla (Włochy)	11,2	0,0	prod. żywności	Danuta S.A. w Malborku
16.	Wasa	11,0	0,0	prod. pieczywa	Wasa Sp. z o.o. we Wrocławiu

	(Szwecja)			chrupkiego	
17.	Hochland (Niemcy)	10,5	0,0	prod. serów	Hochland Polska Sp. z o.o.
18.	Nutricia (Holandia)	5,0	0,0	przeróbka mleka	Ovita Nutricia Sp. z o.o. w Warszawie i Opolu; 66% udziałów w Okręgowej Sp. Mle- czarskiej w Wegrowie

Źródło: jak w tabeli 1

Tabela 5. Wykaz głównych inwestorów zagranicznych angażujących środki w dziale przemysłu: "produkcja pojazdów mechanicznych" do końca 1997 r.

Lp.	Inwestor	Kwota zainwe- stowana mln USD	Założe- nia mln USD	Rodzaj produkcji	Przejęte przedsiębiorstwa
1.	Fiat (Włochy)	1141,9	814,7	prod. samochodów	FSM Bielsko-Biała, Fiat Auto Poland Teksid, Magneti Marelli Poland
2.	Daewoo (Korea)	1011,3	567,4	prod. min. samochodów	Daewoo FSO Motor w W-wie, Daewoo Motor Polska w Lublinie
3.	Ford Motor Comp. (USA)	54,0	45,0	montaż samochodów	Ford Poland S.A. w Płońsku
4.	Isuzu (Japonia)	35,7	159,3		fabryka w Tychach
5.	Volvo Bus Corporation (Szwecja)	23,1	0,0	montaż samochodów	Volvo Bus Poland Sp. z o.o. we Wrocławiu (11,2 mln USD) Volvo Track Poland Sp. z o.o. w W-wie (10,7 mln USD) Volvo Auto Poland Sp. z o.o. w W-wie

Źródło: jak w tabeli 1

W dziale przemysłu "produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych" zainwestowano 1087,4 mln USD.

Największymi inwestorami zagranicznymi w przemyśle chemicznym są:

- brytyjsko-duński Unilever, który posiada 100% akcji Polleny Bydgoszcz,
- Michelin (Francja) – główny udziałowiec zakładów "Stomil" w Olsztynie
- Good Year Tyre & Rubber Company (USA) – posiada 50% udziałów w Fabryce Opon Dębica S.A.
- Pliva d.d.(Chorwacja) – posiada ponad połowę udziałów w krakowskiej Polfie (tab. 7).

W dziale przemysłu "produkcja maszyn i aparatury elektrycznej i wyrobów optycznych" zainwestowano 664,4 mln USD. Zaangażowanie kapitału największego

inwestora w tym dziale przemysłu koncernu ABB w Polsce na koniec 1997 roku wynosiło 282 mln USD. Firma ta była też jednym z pierwszych inwestorów zagranicznych, którzy ulokowali swój kapitał w naszym kraju. Obecnie jest właścicielem m.in. zakładów Zamech

w Elblągu, Elmont w Łodzi, Elta (Fabryka Transformatorów), Elwa, Centrum i Dolmel we Wrocławiu, Zamech Zakład Urządzeń Ochrony Środowiska w Krakowie, Zamech Fabryka Rur Preizolowanych w Żorach. ABB planuje zainwestować w Polsce w ciągu kilku najbliższych lat kolejne 258 mln USD (tab. 8, 9).

Tabela 6. Wykaz głównych inwestorów zagranicznych angażujących środki w dziale: "produkcja celulozowo-papiernicza, działalność wydawnicza i poligraficzna" do końca 1997 r.

Lp.	Inwestor	Kwota zainwestowana mln USD	Założenia mln USD	Rodzaj produkcji	Przejęte przedsiębiorstwa
1.	IPC (USA)	370,0	0,0	prod. papieru	International Paper – Kwidziń S.A.; International Paper – Klucze S.A.; Impap Sp. z o.o.
2.	Framondi (Austria)	175,0	0,0	prod. papieru	65% udziałów w Zakładach Celulozy i Papieru "Celuloza S.A."
3.	Intercellulosa AB (Szwecja)	108,0	0,0	prod. celulozy, papieru i tektury	Intercell S.A. – 43,0% udziałów w Ostrołęckich Zakładach Celulozowo-Papierniczych, Scanbox w Łodzi, Nordie Box w Tychach, Intercell Trading Sp. z o.o. w Warszawie
4.	Kronospan (Szwajcaria)	106,0	150,0	prod. papieru i mebli	Malta Poznań, Kronopol Sp. z o.o. w Żarach, Kronospan Sp. z o.o. w Szczecinku
5.	GTE International (USA)	26,4	0,0	wydawca	Panorama Polska Sp. z o.o. (51,0% udziałów)
6.	Metsa Serla (Finlandia)	10,0	0,0	prod. papieru	Warszawskie Zakłady w Konstancinie (59,0% udziałów)
7.	KZP Projekti Uddevalla AB (Szwecja)	8,6	24,0	prod. papieru	Kostrzyn Paper S.A. (85,75% udziałów)

Źródło: jak w tabeli 1

Wartość inwestycji zagranicznych jest relatywnie niska w tych działach przemysłu, które z reguły są nośnikami postępu technicznego, innowacji i dynamicznego roz-

woju przemysłu oraz innych dziedzin gospodarki. Do takich działań zaliczyć można np.: przemysł maszynowy, elektroniczny, elektrotechniczny, teletechniczny, precyzyjny, wysoko przetworzonej chemii. Sytuacja ta nie sprzyja porządnym przekształceniom struktury przedmiotowej polskiego przemysłu w kierunku jej unowocześnienia i poprawy efektywności ekonomicznej.

Nie jest również dobrze, iż na polskim rynku nieobecne są światowe koncerny oferujące zaawansowane technologicznie produkty. Brak jest w Polsce potentatów komputerowych, takich jak Microsoft, IBM czy Intel. Ich przedstawicielstwa zajmują się jedynie sprzedażą, a nie produkcją. Spośród potentatów branży farmaceutycznej nie ma

takich koncernów na naszym rynku, jak Pfizer, Roche czy Schering-Plough.

Tabela 7. Wykaz głównych inwestorów zagranicznych angażujących środki w dziale przemysłu: "produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych" do końca 1997 r.

Lp.	Inwestor	Kwota zainwestowana mln USD	Założenia mln USD	Rodzaj produkcji	Przejęte przedsiębiorstwa
1.	Unilever (Międzynarodowy Koncern)	140,0	0,0	prod. m.in. środków piorących	Unilever Polska w Warszawie, Pollena Bydgoszcz
2.	Michelin (Francja)	136,0	151,0	prod. opon	Stomil Olsztyn S.A. Michelin Polska Sp. z o.o. w Warszawie
3.	Procter & Gamble (USA)	131,6	190,0	prod. środków higieny	Zakłady w Warszawie (Targówek)
4.	GoodYear Tyre & Rubber Company (USA)	112,0	55,0	prod. opon	50,0 % udziałów w Fabryce Opon Dębica S.A.
5.	Pliva d.d. (Chorwacja)	100,0	70,0	prod. środków farmaceutycznych	70,0 % udziałów w Polfie – Kraków
6.	Cussons Group Ltd. (W. Brytania)	46,8	0,0	prod. środków czystości	Cussons Polska S.A. we Wrocławiu, 75,0% udziałów w Fabryce Kosmetyków Pollena Uroda S.A. w Warszawie
7.	Henkel KGaA (Niemcy)	36,5	0,0	prod. m.in. środków czystości i kosmetyków	80,0% udziałów w Henkel Polska S.A. w Raciborzu, Henkel Cosmetics Sp. z o.o. w Helenówku
8.	ICN Pharmaceuticals INC (USA)	33,7	33,3	prod. środków farmaceutycznych	80,0% udziałów w Polfie Rzeszów

Źródło: jak w tabeli 1

Inwestycje zagraniczne w Polsce przeznaczone są w dużej mierze na prywatyzację przekształceniową, a nie “założycielską”. Oznacza to, iż większość inwestorów zagranicznych przeznacza swoje środki na wykup części lub całości już istniejących przedsiębiorstw. Nieliczna grupa to inwestorzy tworzący w Polsce firmy “od podstaw” lub podejmujący w znacznej skali rozbudowę istniejącego potencjału produkcyjnego. Przykładem jest General Motors, który pod koniec 1998 roku przekazał do użytku ogromną inwestycję – nową fabrykę samochodów Opel w Gliwicach.

Zdaniem autora wszelkie ulgi inwestycyjne powinny być przyznawane tylko tym inwestorom, którzy podejmują w Polsce nowe inwestycje, rozwijając potencjał gospodarczy kraju i tworząc nowe miejsca pracy, a nie tym, którzy wykupują już istniejące przedsiębiorstwa.

Tabela 8. Wykaz głównych inwestorów zagranicznych angażujących środki w dziale przemysłu: “produkcja maszyn, aparatury elektrycznej i wyrobów optycznych” do końca 1997 r.

Lp.	Inwestor	Kwota zainwestowana		Założenia mln USD	Rodzaj produkcji	Przejęte przedsiębiorstwa
		mln	USD			
1.	Daewoo (Korea)	–		–	prod. urządzeń elektronicznych	Daewoo Electronics & Machines w Pruszkowie
2.	ABB (Międzynarodowy Koncern)	282,0		258,0	prod. m.in. urządzeń elektronicznych, generatorów, turbin	udziały w 16 spółkach joint-ventures
3.	Thomson Multi Media (Francja)	185,0		0,0	prod. telewizyjnych lamp elektronowych i elektroniki TV	51,0% udziałów Thomson Polkolor Sp. z o.o. ; Thomson – Lamina – Lampy Elektronowe Sp. z o.o. w Piasecznie koło Warszawy
4.	Philips (Holandia)	108,1		70,6	prod. elektronicznych urządzeń	Philips Lighting Poland w Pile, Philips Matsushita Battery Poland S.A. w Gnieźnie, Philips Consumer Electronics Industries Poland w Kwidzynie, Philips Lightning Farel Mazury w Kętrzynie, Philips Lighting Bielsko, Polam Pabianice, Philips Poland w Warszawie
5.	Curtis (USA)	100,0		0,0	prod. elektroniki	Curtis International INC w Warszawie, Curtis Companies Ltd. – TV produkcja w Mławie, Cur-

					tis Healthcare Co. Ltd. w Poznaniu i w Warszawie
6.	Legrand (Francja)	31,5	19,0	prod. elektronicznego wyposażenia	Legrand SNC w Warszawie, 75,0% udziałów FAEL-ELFA w Ząbkowicach Śl.

Źródło: jak w tabeli 1

W przyszłości nie zmieni się istotnie kierunek inwestycji. Nadal najwięcej inwestycji poczynionych zostanie w działach “produkcja wyrobów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych” oraz “produkcja pojazdów mechanicznych”.

Tabela 9. Wykaz głównych inwestorów zagranicznych angażujących środki w dziale przemysłu: “produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych, produkcja metali i wyrobów z metali” do końca 1997 r.

Lp.	Inwestor	Kwota za-inwestowana mln USD	Założenia mln USD	Rodzaj produkcji	Przejęte przedsiębiorstwa
1.	Pilkington (W. Brytania)	168,9	0,0	prod. szkła	Huta Sandomierz, Art-Glass IGP Małopolska w Krakowie
2.	Lafarge (Francja)	150,0	200,0	prod. cementu	Lafarge Polska S.A. w Warszawie, 75,0% udziałów w Kombinacie Cementowo-Wapienniczym “Kujawy” w Bielawach, 23,14% w Cementowni Małogoszcz w Kielcach
3.	Dyckerhoff (Niemcy)	98,5	230,0	prod. cementu	60,0% udziałów w Cementowni Sitkówka Nowiny, 33,0% w Cementowni Małogoszcz
4.	Lucchini Group (Włochy)	80,8	111,4	prod. żelaza i stali	Huta Lucchini Warszawa Sp. z o.o.
5.	F&P Holding Company INC (USA)	66,8	15,7		53,0% udziałów Can-Pack S.A. w Krakowie
6.	Cimenteries CBR (międzynarodowy koncern)	54,0	33,0	prod. cementu	30,% udziałów Górażdże S.A., Górażdże, Strzelce CBR – Cementfund Sp. z o.o., Cementownia St. Opolskie S.A. (42,0% udziałów)
7.	Rugby Group (W. Brytania)	25,0	0,0	prod. cementu	34,3% udziałów w Cementowni Chełm S.A.

8.	Akiebolaget SKF (Szwecja)	18,0	3,0	prod. toczonych łożysk	SKF Fabryka Łożysk Toczonych S.A. w Poznaniu
9.	Owen – Illinois (USA)	17,2	25	prod. szkła	36,0% udziałów Huta Szkła w Jarosławiu
10.	Braas (Niemcy)	15,3	13,7	prod. mat. bud.	Braas Polska Sp. z o.o., Braas Systemy Dachów Płaskich Sp. z o.o. w Opolu
11.	Timken Company (USA)	12,5	12,0	prod. toczonych łożysk	Timken Polska Sp. z o.o. w Sosnowcu
12.	Bekaert NV (Belgia)	10,0	5,0	prod. wyrobów metalowych	Bekaert – Koltarnia Sp. z o.o., Opole
13.	SAPA (Szwecja)	10,0	2,5	prod. wyr. alum.	SAPA Poland Ltd. fabryka w Trzciance Lubuskiej i Pile

Źródło: jak w tabeli 1

Literatura

Durka B., 1998, *Inwestycje zagraniczne w Polsce*, Warszawa

Dziewanowicz W., 1997, *Kapitał zagraniczny a rozwój regionalny i lokalny w Polsce*, Warszawa

Olesiński Z., 1998, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*, PWE, Warszawa

The List of Major Foreign Investors in Poland, 31 December 1997, PAIZ, Warszawa 1998

Woś B. 1997, *Kapitał zagraniczny na Śląsku Opolskim w okresie transformacji systemowej*, Instytut Śląski Sp. z o.o., Opole